

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 „ — „
za četr let . . . 2 „ 20 „

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četr let . . . 2 „ 60 „

Vredništvo in opravnistvo
je v gosposkih ulicah
(Herrngasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za navadno dvestopne
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska skrat,
5 kr., če se tiska skrat,
4 kr., če se tiska skrat-
veče pisemke se placu-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (štampelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 75.

V Mariboru 26. septembra 1868.

Tečaj I.

Vabilo k naročbi!

Po starem programu in stari ceni bo „Slovenski Narod“ izhajal tudi drugo polletje, ktero je vsem neljubim razmeram vkljub srečno doživel. Prijatelje našega narodnega početja, ki so nas podpirali duševno ali materijalno, prosimo, naj nam tudi v prihodnje zvesti ostanejo, in naj prvi v delu ne omagajo, da ostane „Slov. Narod“ posebno v dopisih to, kar je bil do zdaj, ko sme ponosno reči, da je marsikteri njegovih dopisov drugodi prišel na častno mesto uvodnega članka, če se tudi po neki novi časnikarski šegi vir dosledno ni imenoval; p. n. bereče občinstvo pa naj z naročilom po svoje pomaga, da se dobra, rodoljubna misel širi bolj in bolj zapuščenemu slovenskemu narodu v korist, kteremu služiti je naš edini namen, edini dobiček, edina čast.

V Mariboru konec septembra meseca 1868.

Vredništvo in lastniki.

0 naših dramatičnih zadevah.

(Konec.)

Kar sta Kromer in pisec članka v omenjenem listu stvarno govorila, je to, da nam očitata v prvi vrsti pomanjkanja potrebnega repertoara in v drugi pomanjkanja dobrih igravcev. Ker bi bilo tudi za nas oboje napačno, da smo namreč preveč optimistični, in zaradi tega premalo delavni v tej zadevi, kakor tudi da bi (če tudi po Kromerjevo ne) preostro sodili in tako obupovali, treba da o tem malo obširneje govorimo.

Zlobno in smešno je, če ljubljanski nemški sodnik pravi, da naj se tako dolgo slovenske Talije v deželno gledališče ne pusti, dokler nimamo Slovenci Šekspirjev, Getejev in Šilerjev. Menda ni še nikomur pri nas v glavo palo trditi, da jih imamo, kakor tudi v oni debati nismo brali, da imamo že dober in popolno zadosten repetoar. Ali dobro bi bilo onega učenjaka vprašati, ali je Šekspir gledališče ustvaril, ali je gledališče njega rodilo; ali bi bil kedaj Getejev Faust, ko bi Otelo in Hamlet ne bil. Da, ker nam pridigujete, da se imamo še toliko učiti (kar bomo gotovo storili) odgovorite nam: ali so Grki še le potem stavili gledališča, ko so že Sofokla in Aristofana imeli; ali je pred Lessingom, recimo celo pred Kronekom in Gotšedom, Nemčija brez gledališč bila? Ali ni marveč čas, narodova potreba, vidni namen, obstoječe gledališče, rodilo vse te može? Nemci so imeli gledališča svoja prej kakor dobre svoje igre; gledališčne igre so si izposojali in so jih presajali od onkraj reke Rene od Francozov, kamor morajo vsej svoji ošabnosti, samohvali in slavljenji svoje kulture vključiti še dan današnji po dobre vesele igre in iz gledne konverzacijske drame hoditi na posodbo prosit. Kedar enkrat mi imamo gledališče, odprtega nam je gotovo več pota do dopolnenja repertoara, kajti ne samo nemške, francoske in angleške drame nam so za prestavo odprte, temuče imamo vse slovanske literature, iz katerih s kratkimi in naglimi potezami presajamo v svoj domači vrtec igre, v katerih je že naš, slovanski značaj. — Kromer je, če se prav spominjamo v prejšnji zborovi dobi enkrat djāl, da so slovenski mladenči, ki na više učilnice gredo, nebrušeni dija-

manti. Pri tej njegovi besedi bi ga prijeli in vprašali: zakaj se mu čez eno leto v njegovi starosti nemogoče zdi, da se ti dijamanti zbrusijo in svetijo tudi v naši dramatični literaturi? Slovencu ne odreka nihče, da je po naravi obilo obdarjen, da ima mnogo talenta. Če Dežman in Kromer to zanikata, zanikata ga tudi sama sebi, kajti onadva sta rodom tudi Slovence, če še tako v Nemčijo škilita. Kakor ne bo noben zdrav človek trdil, da je Bog Ljubljano samo za to ustvaril, da se ljubljanski kanali v njo ocejajo in pošten Krakovčan v njej karfe lovi, ali da deželni zbor za to eksistira, da Dežman v njem po nemško ropoče zoper svoj rod; ravno tako ne bo nihče pameten rekel, da bi bili Francozi, Angleži in Nemci imeli vso lepo dramatično literaturo tudi brez gledališč. Ako pa nas „Tagblatt“ tolaži, da moramo svojega Šekspira čakati, moramo pač reči, da ga tudi Nemci nemajo in vendar ne čakajo.

Ne obotavljamo se, tem in tacim ljudem, kar naravnost povedati, da rabimo v Ljubljani, poglavnem mestu slovenske dežele, slovensko gledališče že iz političnega in narodnega stališča. Res so fraze o kozmopolitizmu umetnosti in literaturi lepe in deloma, tega ne tajimo, resnične. Ali kakor je umetnost in literatura pri nas Slovincih in pri Slovanih sploh mnogo zakrivila, da smo se obračali od svojega ljudstva, da smo zatajevali sami svoje svetinje, da smo se odnarodovali, tako tudi zdaj, ko se zavedamo, ne more grešno biti, da si z istimi pripomočki pomagamo popraviti, kar je zanikernost in nevreden pohlep po tujem zakrivil vzlasti v meščanstvu. Da bi to umetnosti kvaro delalo, to ni res, Nemci so nam sami dokaz, kajti pri njih se je začela še literatura po tem, ko so narodnost začeli povdarjati, ko je Lessing začel podirati tujega francoskega literarnega malika.

Pa tudi v interesu za nas in naš značaj, za našega naroda kolikor mogoče splošno izobraženje in primeren razvoj domače umetnosti nas mora priganjati, da slovenstvo na vladajoči stol posadimo v svoji deželi, s čimur se pa ne izreka popolno zanemarjenje bodi si ktereга koli tujega jezika. Kot Slovanom je nam nemški življelj bolj ali menjj tuj. Kdor se giblje v manjem krogu, ta laglje umé reči, ki ga obdajajo. Umetniku tacemu bodo izpod rok prišle okrogle, originalne, krogu v katerem živi razumljive in za to večega vpljiva za njegovo izobraženje zmogne podobe. To se ve, da taki ljudje, kateri se sicer liberalne, morda celo demokrate imenujejo, zraven pa javno izreko, da gledališče, toraj tudi vsa umetnost ni za vsacega, ni za ljudstvo, ampak samo za nemške omike iskajočega Kranjca, tega ne bodo priznali, kajti njim je za to, da se germanizem pri nas ohrani, da se izgubimo za veliko slovansko familio svojih bratov.

Menda nihče ne taji, da je naša dramatična literatura res še majhna in imamo še marsikaj želeči. Kedar se postavimo, kedar si tla dobomo pod noge, smemo pričakovati od kraja marsikaj srednjega, kmalu dobrega in gotovo naposled kaj dovršenega. Nihče ne more tirjati koj kovanega denarja. Vsaka naravna stvar se z malim začinja. Mi ne mislimo kar čez noč zlatih zakladov najti, tudi ne kakor stare babe in postopaci v loteriji pojutranjem veliki loz zadeti, temuče v zavesti, da imamo moč, upamo in skušati moramo pridobiti z delom. Prej pa mora poslopje stati za prvo fabriko, predno se delavci dela loté in izurijo. Brez namena se nobeno delo ne dela, in pravi namen drame je, da se javno igra.

V eni stvari pa očito spoznamo, da ima Dežman prav, namreč če

Listek.

Iz Švicarske, 7. sept. [Izv. dopis.]

Prepotovavši Švicarsko od severnih do južnih, in od zahodnih do vzhodnih mej, kaj bi mogel o tej toliko občudovani zemlji reči in govoriti, da se ni že sto- in stokrat ponovilo? Gotovo da ni zemlje na svetu, ktera bi se toliko obiskavala, kakor Švicarska in menda o nijedni ni toliko govorila kakor o tej. Potovati v Švicarsko in si jo vsestransko razgledati, je zdaj „fashionable“ ali na modi, cilj in ponos Angleža, ki se na kontinent podá. Pa lehko da kdo popraš: je li stvar vredna glasa svojega? Da, vredna je ta svobodna dežela da v njo romaš, vredno je svobodno ljudstvo, da ga obiščeš. Viljem Telov rojstni kraj in njemu na slavo sezidana prosta kapelica je vredna marsikterega romanja. Kakor je Švicarska zvišena po svoji naravi nad celo Evropo, tako je zvišena po svojem državnem napredku; kakor njene gore ponosno k nebu kipé, da jih svet strmé občuduje, tako blišči njena svoboda, naj mogočnejši steber njene slave in njenega blagra. A kakor so njena prekrasna dolinska jezera čisto zrealo, v katerem se velikansko gorovje ogleduje, tako je zrealo Švicarska celemu nesvobodnemu svetu. Stopi z menoj, dragi čitatelj blizu v sredino Švicarske, na goro Rigi-Kulm, in razgleduj si od tod bližnje in daljne pokrajine, tu gotovo porečeš: ta zemlja mora biti svobodna! Gora Rigi po svetu mnogo slovi zaradi posebno lepega razgleda z njenega vrhunca (Rigi-Kulm). Tisoč in tisoč za naravske lepote navdušenih ali radovednih popotnikov prihaja vsako leto na to goro, in srečnega se vsak šteje, ki je na njo dospel in samo jasen solnčni vzhod in zahod ogledoval. Med te srečne se morem tudi jaz prištevati; prebil sem en dan izmed najlepših dni in eno noč najjasnejših septemberskih noči na Rigi-Kulmu. Zavaljo velikega števila ljudi, ki sém dohajajo, stoji gostilnica

nekoliko niže na gori (Rigi-Staffel), kakor ena tudi na naj višem vrhuncu (Rigi-Kulm). V zvečera in jutra je tukaj prav zanimljivo gibanje, ker družijo se ljudje raznih jezikov, dežel in stanov v en namen občudovat gorsko naravno veličast. Prekrasen je pogled na snežnike, ktere juterno in večerno solnce s svojo zarjo objema, prekrasen je pogled na bistra jezera, ki gorsko vzhnožje peró.

Pa hajd prijatelj, podaj mi roko, stopiva iz med občudovajoče in zijajoče družbe, in vsediva se tiho samotno na vrhuncu, ter glediva doli na jezero firvaldstetsko, na kraje, kjer je zibelka tekla švicarski svobodi, na kraje, kjer je nekdanj Tel o svojimi vrlimi tovariši živel in delal. — In tako, da ti mило ali nemilo, pozabiva za en hip solnčni blišč in rečeva: Prekrasna svobodna zemlja, srečen svobodni narod! Kdaj bodo pač pri nas doma sedeli naši vnuki tako in rekli: zemlja slovanska svobodna zemlja, srečen narod! Kdaj bomo Slovanje prosti malih in velicih, tujih in domačih tiranov? Pa to je žalostno, pustiva in na to brž tečiva v dol, kjer se je Švicarski svoboda narodila. Na severnem znožji gore Rigi je tržišč ali majhno mestice Küssnacht, pri katerem se pri potu na vzhodno stran kaže mesto, kjer je Geslerjev grad stal in se leta 1308 razrušil. Od tod se v par minutah dojde v znan klanec „hohle Gasse“, skoz kateri klanec prišedši najdeš na vzhodnem koncu Telovo kapelo, pre ravno na mestu, kjer je Geslerja ustrelil. In kapelica je jako priprosta in freske na nji tudi ne kažejo nobene umetnosti, pa umetnost bi tukaj bila odveč. Ne moreš, da bi na tem mestu se zamišljeno ne vsedel in v duhu ti stopi pred oči Tel z vsemi svojimi tovariši, kakor jih mojstersko Šiler predstavlja; občuduješ jih in zdihneš: vrlji junaki! vi ste znali in ste bili močje zato, da ste zatrli kačo, ki se je pri vas redila pa vas potem pikala, vi ste bili močje, da ste zatrli gospodstvo tujcev! Pod priprosto malarijo na kapelici, ki Tela predstavlja, kako je Geslerja s smrtno puščico zadel, je ravno tako priprosti napis:

trdi, da je čudno, kako da se v ljubljanskem zboru brez sklepov ta ali ta stvar samo odboru v roke da, da reč pretrese in sklene. Čemu je tega pri jasnih rečeh treba. Vsled tega oprežovanja po tem tacem precej letos dramatično društvo, ali „slovenske dramatične zadeve“ ne bode nič stvarnega imele. Dejanske, denarne podpore se je še le nadjati po tem tacem morda še le l. 1870. Čemu se ni koj v deželnem zboru kaj določnega sklenilo za precej, za to leto! Zakaj se v deželnem odboru niso za to priprave stobile? Zakaj se za slovenstvo dela ali bolje: tolaži le z prihodnostjo, kjer je koj mogoče kaj storiti? Ko bi se bilo za letos vsaj kacij 400 gl. dovolilo, bi bilo že kaj doneslo do l. 1870. To je tisto nesrečno polževo jezdenje, tisto obotavljanje, s katerim ne bomo nikdar naprej prišli. Za lačnega je denes boljši kos gotovega kruha, kakor obetanje celega hleba za pojutranjem. Ko bi se bilo naravnost dramatičnemu društvu nekaj gotovega dovolilo, delale bi se bile s tem priprave in bilo bi laglje mogoče čez eno ali dve leti več ali menj nemškega gledišča spodrinuti.

H koncu nam je še omeniti reči, s katero ljubeznjivi Tagblatt na slovenski kranjski deželi nemško gledišče brani, namreč naš izrek, da nimamo še prave inteligentne družabnosti. Istina je, da smo to izrekli, in sicer ob priliki, ko smo govorili o nezadostnem pazenji na dobro in našim potrebam primerno izdajanje knjig naše „slov. Matic“ zlasti govore o glasovitem „Olikanem Slovence“. Samo mimo grede tu rečemo, da bi bilo res za naš in naše inteligencije razvitek bolj, ko bi se bilo ali bi se vsaj v prihodnje od strani slovenske „Matic“ skrbelo za prava, v literaturi veljavna dela, in tu omenjamo samo zdaten razpis za dobro igro, tragedijo ali komedijo. — Ali vračaje se na Tagblattovo očitjanje in nanašanje moramo reči, da je bil naš izrek sicer od njega dobro razumljen (Dežman še zmerom zna slovenski) pa za privaten koš porabljen. V tistem pomenu, kakor smo prej rekli, da Nemci Šekspirja nimajo, kakor smo lahko rekli, da se do današnjega dne niso dokopali v vsej svoji genijalnosti in temeljitosti („gründlichkeit“) do dobre konverzacijske vesele igre in jo morajo od Francozov izposojevati si, kakor na pr. Laube sam spozná; v istem pomenu smo rekli, da slovenske družbe ni, ne kakor bi jo nič ne bilo, temu da take ni, kakor bi za nas morala biti, kakor bi bilo železi da bi bila. Pa, naj si bode, mi Slovenci bi res ne imeli nič privržencev, in „Tagblatt“ bi bil prav govoril za nami, po tem je za nas Slovence, ki hočemo z vsemi silami ostati kar smo, t. j. Slovanje, — še tem večji prigon, da si svoje gledišče na svoji zemlji napravimo, da naša dežela ne podpira gledišča, katerega vpliv na družbo poznamo, za tujščino, ktera nas po Avstrije nesreči utegne godné in pripravne napraviti za kako prusko Nemčijo. Nikdar in nikoli, če bodo Slovenci in Slovanje vedeli svojo dolžnost storiti. V tacem slučaju so za germanizatorje celo „kmečke pesti“, katerih se Tagblatt tolikanj boji, predobre!

Ravnopravnost na papirji in v djanji.

III.

V Ljutomeru 23. sept. — III. Resolucija ljutomerskega tabora se glasi: Tukaj zbrani slovenski narod soglasno izreka, da v §. 19. državnih osnovnih postav ne najde poročstva za ohranitev in gojitev svoje narodnosti, dokler ne bodo na Slovenskem učilnice čisto slovenske, in dokler ne bode v srednjih učilnicah učni jezik slovenski (nemški jezik ostane učni predmet.) Pri nas imamo glavno šolo s 4. razredi, kjer podučujejo 4 učitelji, kateri so vsi več ali manj navdušeni narodnjaki. Da vlada te resolucije od svoje strani bolj natanko „razjasni“, odposlala je denes vsem štirim učiteljem vsakemu posebej tale za vsacega enako glaseči dekret, na katerega posebno pozornost naših poslancev v Gradcu pozivamo. — Glasi se od besede do besede takole:*)

*) Prestave nismo imeli več kam deti v list, ker nam je spis došel, ko je bil list že kolikor toliko končan. Vr.

Gesslers Hochmuth Tell erschossen,
Und edle Schweizerfreiheit entsprossen;
Wie lange aber wird solche währen?
Noch lange, wenn wir die Alten wären. *)

Mož, ki je te štiri vrste napisal, ni bil ni pesnik, ni slovničar, pa bil je gotovo dober domoljub. Če ravno sem ob drugih prilikah z velikim občudovanjem ogledaval krasne umotvore v Parizu, v Londonu, v Versailles-u, v Monakovem-u, v Drezden-u in Berolinu, vendar se mi je zdelo, da nisem še nikdar kaj srčnišega videl in bral, nobena podoba me ni tako genila, ko ta napis. Priprosti malar ni nameroval si za svojo umetnost občudovanja pridobivati, temuč buditi oni čut, katerega je čutil sam, gojiti s priprosto podobo priprostemu ljudstvu navdušenje kreposti in čednosti njegovih prednikov — in to je dosegel.

Wiljem Tel, — bodi si, da je nekaj živel ali nikdar, ker ostrakritična zgodovina marsikaj dvomi — je vedno največji junak švicarski; njegov spomin je svet in živi vedno pomlajen v vsakem srečnem švicarskem. — Srečni narodi, ki imajo kreposti svojih prednikov, kot vedno sijajno solnce na nebu, da se na nje ozirajo in na njih okrepčujejo! mi Slovenci nimamo tako slavne prošlosti, naša minola zgodovina je temna in tožna! Pa zato ne obupamo. Kdor preteklosti nima, ta naj gleda, da bo imel bodočnost.

Takošne misli so me obdajale, ko sem 6. septembra sedel pri Telovi kapeli, daleko od domovine samotni. Naj mi kdo ne zameri, če bi bile preveč sentimentalne, saj so bile v onih urah, v katerih sem vedel da se je sošel drugi slovenski tabor, za katerega vspeh sem molil pri Telovi kapeli, molil, da bi skoro solnce narodne in svetovne svobode posijalo po sprelepi naši slovenski domovini.

*) Geslerjevo ošabnost je vstrelil Tel; — in rodila se je blaga Švicarska svoboda. — Kako dolgo bo pa ta svoboda trajala? — Še dolgo, ako bi mi starim enaki bili.

Herrn N. N. Lehrer der (1., 2., 3., 4.) Klasse in Luttenberg.

Es wird Ihnen in Folge Erlasses des h. k. k. Statthalterei-Präsidiums Graz vom 8. September 1868, Z. 1950 pr. Nachstehendes bedeutet:

Da die Schule in Luttenberg in ihrer Eigenschaft als Pfarrhauptschule die Aufgabe hat, den Schülern die zum Eintritte in das Gymnasium oder in die Realschule erforderliche Fertigkeit im mündlichen und schriftlichen Gebrauche der deutschen Sprache zu vermitteln, so ist es unerlässlich, dass schon in den drei unteren Klassen neben der Vervollkommenung in der slovenischen Muttersprache auch auf die deutsche Sprache gebührende Rücksicht genommen werde, wobei der für slovenisch-deutsche Hauptschulen vorgezeichnete Lehrplan und die in diesen eingeführten Schulbücher zu Grunde zu legen sind. Während in der I. Klasse als Verständigungsmittel zwischen Lehrer und Schüler die Muttersprache zu dienen hat, tritt in der 2. Klasse nach und nach auch das Deutsche als Unterrichtssprache auf; in der 3. Klasse wird schon vorherrschend, in der 4. ausschliesslich die deutsche Unterrichtssprache gebraucht.

Diese Bestimmungen, an welche sich strengstens zu halten sein wird, werden Ihnen im Namen des h. k. k. Statthalterei-Präsidiums Graz mit dem Beisatze in Erinnerung gebracht, dass für den Fall, als Sie denselben geachtet gegen die bestehenden Vorschriften den deutschen Sprachunterricht vernachlässigen sollten, Sie sich die Folgen eines solchen pflichtwidrigen Vorganges nur selbst zuschreiben müssen.

K. k. Bezirkshauptmannschaft Luttenberg am 20. Sept. 1868.

Der k. k. Bezirkshauptmann

Haas, m. p.

To najnovejše bengalsko vladino razsvetljenje famoznega §. 19. ne potrebuje nobenega komentara. — Čujem, da bodo občine iz ljutomerskega okraja energičen protest vložile zoper to najnovejšo germanizatorsko nasilje od vladine strani. Može pravijo, rajše naj neha 4. razred in s tem dosledno glavna šola, nego da bi tam „ausschliesslich deutsche Unterrichtssprache“ kraljevala. — Poprejšnji predstojnik našega okraja je bil še precej pravičen mož in držal je od tega, da so se v naši c. k. okrajni uradnji vse slovenske vloge slovenski rešavale. Po novi Giskrovi organizaciji smo dobili okrajno poglavarstvo, katero ima posebno to nalogo temeljne državne osnovne postav in naravno ž njimi vred tudi 19. § v prakso vpeljati. Ravno vsled tega je sklenilo naše c. k. okrajno glavarstvo nobene slovenske vloge več po slovenski rešiti!!! Pretečeni teden se je to famozno izvrševanje temeljnih drž. postav pri nas začelo, ker je dobil župan iz Kraševca gosp. Ivan Farkaš na svojo slovensko vlogo nemški odlok. Čujemo, da se bo ta praksa izvrševanja tem. drž. postav nadaljevala, akoravno sta gg. komisar in tajnik okr. glavarstva slovenskega jezika zmožna.

Iz deželnih zborov.

14. seja deželnega zbora kranjskega 21. sept.

(Konec.)

Pri specialnem besedovanju govori Kaltenegger proti 4. odstavku navsota (dež. odbor naj se dogovarja z ordinarijatom in ljubljanskim stolnim kapitelnom kot dedikoma vse zapuščine gospé M. Svetine, da bi se prihodnje sirotišče umestilo v hiši 73.), češ da je ta oddelek ali odveč ali pa pretehten, ker bi si dež. zbor po njem za vselej roke zvezal: vodja bi si ne mogel izbirati, pa grešilo bi se tudi proti §§. 13 in 14 vodila za dež. odbor (o pravici nadzorništva in imenovanja); torej naj bi se 4. odstavek opustil. — Dežman stavi k temu odstavku pristavek: Deželni zbor hvaležno sprejema pogoje Svetinine oporoče, ali sam ne bo glasoval za svoj nasvet. — Toman omenja, da se mora dež. odbor z ordinarijatom tako dogovoriti da bo konečno razsodil dež. zbor. — Svetec: Dež. zbor ima le volitev med Svetinino ustanovo, in pa med tem, da se odpove sirotišču. Volitev je lahka. Kedar bo imela dežela dovolj premoženja, naj se otrese sitnih pogojev. — Toman stavi k 5. odstavku predlog, da naj bo dež. zbor sklepal o statutu. — Bleiweis zagovarja 4. odstavek, kateri tudi pri glasovanju obvelja. — 5. odstavek je doživel mnogo pristavkov. Obveljal je že omenjeni Tomanov, Kalteneggerjev, ki z vladno vred tirja, naj bi se nekatoliškim sirotam, ktere bi se ne smele jemati v sirotišče, dajale posebne štipendije v roke.

Kromer poroča v imenu deželnega odbora, naj bi se dijaške štipendije Schellenburgove ne smele vživati samo v Ljubljani. Obvelja. — Sawinscheg poroča, naj bi se napravil v posilni delavnici poseben oddelek za ženske. Obvelja.

Kromer poroča o deželnem proračunu za leto 1868 in 1869, po širokem razštevanju obveljajo nasveti: Proračun za 1868 se potrdi v stroških z 235.617 gl. 11¼ kr. in z dohodki 71.949 gl. 63 kr.; primanjkljaj s 163 gl. 667 gl. 80¼ kr. se bo poravnal z 14% naklado na direktni davek in z 10% vžitino od vina, vinskega in mošta iz sadja, in od mesa; proračun za leto 1869 ima 226.242 gl. 80¼ kr. stroškov in 80.779 gl. 12 kr. dohodkov; primanjkljaj 185.563 gl. 68¼ kr. se bo poravnal z 16% naklado na direktni davek brez vojne priklade in z 10% vžitino kakor zgoraj, deželni odbor naj izprosi najvišjega dovoljenja k proračunu. Vse obvelja brez besedovanja tudi pri 3. branji.

Dr. Costa poroča o proračunu zaklada zemljiščne odveze. Stroški znašajo za leto 1868 629.794 gl., dohodki 628.784 gl., za leto 1869 pa vsak po 632.097 gl. Deželni donesek se bo poravnal za leto 1868 z 26% naklado za l. 1869 z 24% naklado k direktnemu davku in 10% vžitino. Se potrdi, kakor je nasvetovano.

Posl. Kos poroča o računu Glavarjeve ustanove za uboge in bolne. Račun se brez razgovora potrdi. Prihodnja seja v sredo.

15. seja dež. zbora kranjskega 23. sept.

1. Po sporočilu dr. Coste se brez besedovanja potrdi postava o spremembi §. 6. srenjske postave.

2. Finančnemu odboru se naloži, naj izdela sporočilo o reformah, ktere misli finančno ministerstvo vpeljati pri davku od zemljišč in poljštev.

G. Kozler prevzame predsedništvo.

3. Svetec kot poročevalec nasvetuje, naj se prošnja št. Kancijanske srenje za dovoljenje 31% naklade k direktnemu davku vrne deželni vladi, ker prošnja nima potrebnih dokazil. Dež. predsednik spregovori nekoliko besedi, da opraviči uradno vedenje. Odborov nasvet se potrdi.

4. Svetec poroča o volitvi deželnega poslanca za mesta: Novomesto, Krško, Metliko, Črnomelj, Kostanjevica in Višnja gora. Iz dotičnega sporočila tu povzamemo:

Po natančnem preudarku volitvenih pism je večina našla, da je volilski imenik Višnjegore, neresničen in podvržen in sicer iz sledečih razlogov: a) Ko se volilski imeniki vseh družih mest natančno vjemajo z glavnim imenikom ali glasovnikom, je Višnjegorski volilski imenik z njim v očitnem nasprotju, ker šteje samo 46 volilcev, ko jih kaže glasovnik 84; b) je volilski imenik Višnjegorski s svojimi 46 volilci tudi v nasprotju z oddanimi legitimacijami, na kterih so najviše redovne številke 49 do 65; toraj veliko nad 46.

Iz tega je bilo odborovi večini razvidno, da je tisti volilski imenik, na kterega podlagi se je delal glavni imenik, in se razpošiljale legitimacije bil ves drugačen od tega, ki se zdaj nahaja pri volitvenih spisih, in da je prvi volilski imenik popolnoma vjemal z glavnim imenikom ali glasovnikom. Temu je porok: a) natančnost, s katero je izdelala c. k. okrajna gosposka Novomeška glavni imenik družih mest; b) okoliščina, da volitvena komisija ni nobenega nasprotja našla med volilskim in glavnim imenikom, čeravno bi bila to najti morala, ko so se volilci po §. 41. volilnega reda po redu, kakor so bili v volilski imenik vpisani, volit klicali. — To je odborovi večini jasni dokaz, da se je volilski imenik Višnjegorski takrat, ko je bila volitev, z glavnim imenikom popolnoma vjemal, in da se je sedanji še le po volitvi podvrzel. — Odborova večina je dalje našla, da je imel prvi volilski imenik Višnjegorski eno pomoto, namreč to, da so se vanj vpisali vsi volilci, ki imajo pravico občinski zastop voliti, namesto, da bi se bile — ker je imela Višnjegorska občina, kakor pravijo, pri volitvi občinskega zastopa dva voleča razdelka — vpisali samo prvi dve tretjini vseh po davčnem znesku razvrščenih volilcev, a tretja tretina se odštela. — To pomoto dokazuje tudi izpisek iz davkarskih bukev. Ta pomota se je zapazila po volitvi, morebiti zlasti vsled glasnega protestovanja Črnomeljskih in družih volilcev proti obilnemu številu Višnjegorskih volilcev. Ali namesto, da bi se bila pomota odkritosrčno spoznala, skušalo se je po neravnih potih zakriti jo; zginil je izmed volitvenih pism pravi volilski imenik, in podvrzel se je nepravici; zginili so vsi spisi, tikajoč se volitve občinskega zastopa Višnjegorskega, in zginil je celo izmed spisov deželnega odbora volilski imenik Višnjegorski od predzadnje deželne volitve, da bi se tako vsak sled storjene falsifikacije zatrl. Ako tedaj ni dvombe, da se glavni imenik popolnoma vjema s prvim volilskim imenikom, v kterem so bili vsi občinski volilci, po redu, kolikor je kteri davkov plačeval, vpisani; je tudi očitno, da volilci, ki spadajo v tretjo tretjino, po §. 13. volilnega reda niso imeli pravice za deželni zbor voliti, in da se imajo glasovi taci volilcev odšteti. Med prvi dve tretjini 84 volilcev spadajo po glavnem imeniku tisti, ki so vpisani od redovne številke 440 do 495. Vsi drugi volilci, od redovne številke 496 do 523 spadajo v tretjo tretjino. Med temi jih je 10 volilo za deželni zbor; njih glasovi se morajo tedaj odšteti.

Odbor je potem pretresel na podlagi podanih protestov in pozvedeb deželnega odbora tudi vse druge glasove, proti kterim se je kaj ugovarjalo, ter je našel, da je bilo neodanih neveljavnih glasov za gospoda Ravnikarja pet, in za gospoda dr. Supana pa štiri. Ako se tedaj sestavi vspeh te volitve, pokaže se sledeče: Oddanih je vseh glasov skupaj 319, med temi je bilo neveljavnih 19, ostaja veljavnih 300 glasov, in nadpolovična večina je 151. Glasov je dobil g. dr. Supan 161, med temi 14 neveljavnih, torej ostaja veljavnih 147. Gospod Ravnikar je dobil 158 glasov, med temi 5 neveljavnih. On ima tedaj nadpolovično večino vseh veljavnih glasov.

Menjšina odbora teh razlogov ni odobrila, in je menila, da se zdaj ne more svetovati, ne da se volitev g. dr. Supana zavrže, ne da se ona gosp. Ravnikarja potrdi, ker okoliščine niso uradno razjasnene. Večina odborova pa postavlja sledeče nasvete: Slavni deželni zbor naj sklene: 1) volitev gospoda dr. Jožefa Supana za deželnega poslanca Novgamesta itd. ni veljavna; 2) g. Lj. Ravnikar je za deželnega poslanca istih mest veljavno izvoljen in naj se v deželni zbor pokliče.

Deželni predsednik govori proti poročilu dež. odbora v isti zadevi, kjer je brati, da je vlada posilevaven upljiv imela do volitev; kaj takega v volilnih listih ni nikjer zapisanega; da se je za volitev agitovalo, to je morebiti res, pa se godi tudi po vseh ustavnih državah; vladi se pa kaj takega ne sme podtikati. Tudi ni menda nobeden uradnikov verjel žuganji, da službo zgubi, ako narodno glasuje. Da se pri višnjegorskem spisku res ni prav postavno ravnalo, ne da se tajiti, in vlada bo rada razpisala novo volitev, ko bi bila vsa volitev zaradi teh pomanjkljivosti neveljavna; tega pa ne more veljati pustiti, da bi bila volitev (Supana) neveljavna in vendar (Ravn.) veljavna.

Kalteneggerju se je o volitvi še vse premalo pozvedalo; cela volitev se mora ali potrditi ali zavreči. Falsifikacija se mu ne zdi dokazana, izpisek iz davkarskih knjig ne dokazuje; torej naj bi se vsa pisma vrnila dež. odboru, da volitev še dalje preiskuje.

Kromer si po svoje vstroji račun, po kterem bi bil Supan dobil večino glasov; proti volitvi volilci niso protestovali, tudi uradno se ni nič napačnega naznani, vendar je začel dež. odbora referent o starosti nekterih volilcev pozvedati. Črnomeljski protest je že prav kesno prišel in je bil neopravičen. Potem je prišel drugi, ki je večini sicer veljaven, a ne go-

vorniku. Da bi se bilo pri volitvah komu sila godila, ni res; same govorice nimajo tu nobenega pomena. Od 2. aprila 1867 sem je bil volilni zbor v referentovih rokah, a se ni druga zgodilo, kakor da se je od srenjskega zastopa Višnjegorskega zahteval spisek volilcev in izpisek davkov, kterega plačujejo, a še tega ni bilo dobiti. Gledé falsifikacije tudi on priznava neodpušljivo lahkomišljenost uradnikov, ki so pisma v Višnji gori in Novem mestu izdelavali. Nalašč se pa pisma niso krivo spisala. Izpisek iz davkarskih knjig je nepodpisan in nedatovan, torej dvomljivo ali je resničen; da je površen, kaže prvi pogled. Govornik še enkrat šteje „glave svojih ljubih“ in sklepa, da sicer Supanova volitev ni veljavna, še menj pa Ravnikarjeva, toraj se pridružuje Kaltenegejevemu nasvetu.

Grof Thurn trdi, da večina nasprotniku vrata zapira, mesto da bi se z dušnim orožjem z njim bojevala; voditeljem slovenske stranke velja urgermanski (Bravo g. govornik! Vr.) prigovor: moč je bolja ko pravica. Pristranost slovensko prepušča razsodbi javnega mnenja, originalen je vsakako nasvet potrditi Ravnikarja. 17 mesecev je potreboval dež. odbor, da je mogel nasvetovati, naj se vsa reč prepusti drugemu odboru. Tudi on se pridružuje Kaltenegeju.

(K. pr.)

15. seja deželnega zbora štirskega 23. sept.

Deželni glavar naznanja, da namesto dr. Michelna stopi v zbornico sedanji rektor dr. Schauenstein. Wannisch zagovarja svoj predlog: 1. ljudska šola je deželna zadeva; 2. vsled tega se imajo učiteljska pripravišča in plačila plačevati iz deželnega premoženja, ako niso že od drugod plačana; 3. torej mora v deželno blagajnico prihajati, a. šolnina in b. učiteljski dohodki; 4. deželni odbor naj vso stvar preiskuje in predloži v prihodnji sesiji organičen statut o učiteljski plači posameznih ljudskih šol štirskih. — Nasvetovalec opisuje žalostne razmere ljudskih šol. Kmetijske srenje svoje naloge v tej zadevi ne morejo vršiti, ker nimajo premoženja. Učitelju se mora dati plača njegovemu poklicu dostojna; še le to bo napravilo šolo res svobodno, in tu mora dežela pomagati. Nasvet se izroči dež. odboru.

Poslanec Fleckh poroča v imenu cestnega odbora o vladinem predlogu, naj se nekoliko dozdej državnih cest prevzame na deželni račun. Odbor je imel pri tem predlogu v očeh vodila, po kterih se je v cestnih zadevah sklepalo v zadnji seji. Po teh pa se mu ne zdi, da bi se mogle vse drž. ceste, kar jih vlada imenuje, prevzeti na deželni račun. Odbor torej svetuje, naj se to zgodi le z dvema cestama na goranjem štirskem, ktere naj se s stroški in dohodki in potrebnimi pripravami med letom 1869 deželi izroče. Za ostale ceste je c. kr. namestnik zastoj besedoval, pri glasovanji pritrđi zbornica cestnemu odboru, kteri na dalje svetuje, naj se naroči deželnemu odboru da se obrne do vlade, ktera naj bi skrbela, da se brž ko brž napravi železnica med Ljubnim in Praebichelnom, med tem pa naj se cesta med tema krajema iz državne denarja izdruže.

Posl. Scholz poroča v imenu gospodarskega odbora o postavi, ktera naj bi določevala naredbe, s kterimi bi se imelo naše poljsko in dreveno sadje varovati škodljivih mrčesov. V svojem govoru povdarja, kako važna bi bila taka postava za deželo, žeteli bi bilo le, da bi se potem postava res rabila. Postava ima 13. §§. in nalaga posestnikom ne le hrošče otresati, pobirati in pokončevati, ampak vničevati tudi gosence na zelji, ktere so letos toliko škode napravile. Kdor bi kaj takega opustil, naj bi plačal od 1—10 gl. globe. Nekoliko ugovora je napravil nasvet posl. Lenčeka, ki je zahteval naj bi se nagrade, ktere bi smeli srenjski ali okrajni zastopi za nabiranje hroščev obljubovati, plačevale iz deželne blagajnice, kajti škodljivi mrčes je celi deželi v kvaru. Zbornica mu ne pritrđi. Prav malenčno besedovanje se je vnelo zaradi tega, kako bi se imel kazenski zaukaz podpisati: ali „podpisani srenjski predstojnik“, ali „predstojnik podpisane srenje“ ali „predstojnik omenjene srenje“. Učeni gospodje vsej nemški temeljitosti vkljub niso mogli izvoliti med vabljenimi temi podpisi in so naročili posebnemu odboru, da dene stvar še enkrat na drobno rešeto in potem zopet poroča. Če tudi tedaj še ni „spruchreife“, naj pa izroče deželnemu zboru, da bo v prihodnji sesiji tudi še kaj važnega obravnaval.

Drugi §§. obveljajo z malimi spremembami.

Dr. Heschl poroča o postavi, vsled ktere bi imele srenje deželni blagajnici povračevati stroške za šub. Kakor v koroškem zboru so tudi tu hoteli to reč obravnavati kot deželno, kar pa ni obveljalo, vendar se je vzelo v III. član določilo, da sme v posebnih slučajih deželni odbor srenji povračilo odpustiti.

Na to se je vršilo nekoliko nadomestilnih volitev v posamezne odbore. Po javni seji nastopi tajna; prihodnja seja v petek. Najvažnejši predmet dnevnega reda je postava o realnih šolah.

14. seja deželnega zbora koroškega 21. sept.

Za cestni odbor poroča Canaval v stvarnem in navdušenem govoru o adresi, ktera naj se pošlje do kupčijskega ministerstva s prošnjo, da bi se železnica med Beljakom in Briksnom kmalu delati pričela. Adresa podpira to početje s kupčijskimi in vojaškimi nagibi, vsled kterih naj bi se južni železnici naložilo, da se dela brž ko brž loti. Adreso so enoglasno sprejeli. Pri obravnavanju ceste pri Črni je stavil poročevalec mnogo splošnih nasvetov, kterih važnejši je ta, da se smejo odsihmal le po očitni dražbi delati ceste, h kterim deželna blagajnica nekoliko stroškov plačuje, in drugi, da se od potrjenega črteža brez prav važnih, od strokovnjakov odobrenih vzrokov ne sme odstopiti. Drugi del dnevnega reda so sporočila o računih leta 1866 in 1867, ktera se potrdita. — Prihodnja seja v sredo.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 23. septembra. A. [Izv. dop.] (Iz dežel. zbora; kteri je deželni jezik na Kranjskem?) Imeli smo že letos nekoliko viharov sej, ali take kakor je bila današnja še ni bilo letos. Da bode na-

sprotna stranka napela svoje žile ter skušala dokazati, da je nje kandidat dr. Supan, predsednik konstitucionalnega društva, v kljub velikim nepravilnostim vendar veljavno izvoljen v volilnem okrogu dolenjskih mest, to smo vedeli. Ali vsa strast, posebno pa Dežmanova, ki je bila tolika, da ga je lastni stranki njegovi privrženi predsednik opominjal naj se pomiri, ni mogla le za troho bolje postaviti popolnoma nepravilno volitev. Dobro so dokazali to govorniki večine, in posebno g. dr. Prevec, ki je omenil, da ravnanje z zapisniki ima v sebi objektiviteto hudodelstva, bodisi goljufije ali pa krive rabe uradske oblasti. Res čudno se je moralo zdeti vsakemu poslušalecu ko je poročevalec g. Svetec v svojem končnem govoru omenjal, kako je zginil ta in oni Višnjegorski volilni zapisnik in da celo v arhiv deželnega odbora se je prikrasti vedel tat ter odnesel pisma, ktera bi jasno dokazala neveljavnost te volitve. G. dr. Toman je pripovedoval prav čudne pripovedi od agitacij, kako je hodil nek precej prileten deželni svetovalec okoli ter skušal ljudstvo pregovoriti itd. — Kromer je dividiral in subtrahiraj skoraj eno uro in res konečno dospel do rezultata, da ima dr. Supan še vendar večino enega glasu proti Ravnikarju. V eni stvari pa si je ostal enak, in vdrihal je zopet po osebi dr. Coste, za kar ga je pa dr. Toman izplačal ter konečno na očitno neresnico postavil. Imenoval je Kromarja zatožnika deželnega zbora, ki mora v vsaki seji enega ali drugega zatožiti. G. Dežmana pa res srčno obžalujemo zaradi njegovih prevelikih opravil. Res ni kar si bodi v deželnem zboru se repetičiti, da se mu kar roka trese, v kateri drži svoje zapise, za „Tagblatt“ ob enem uvodne članke pisati in še vrhu vsega tega govornikom velicega posestva govore „koncipirati“. En tak „koncipiran“ govor je v tej seji g. grof Thurn prav lepo bral in pokazal, da ima precej dobre — oči, kajti bral je stoji govor, ki je ležal na mizi pred njim. G. dr. Toman mu je tudi izrekel zahvalo za to čast, katero je skazal zboru s tem govorom. Pri deklaracijah gosp. Dežmana prosil je blizo njega sedeči poslanec Zagorec, naj nikar tako ne vpije, ker utegne še kateri njegovih poslušalcev oglušeti, in izvrstno je pomahal odpadenca Dežmana g. Svetec, ko je hotel on (Dežman) očitati narodnjakom nedoslednost. Se ve da bo „Tagblatt“ pomagal hladiti razdraženi srd, in Bog ve kaj nam vse prinese vsled tega. Že danes pripoveduje kako mirni in pridni so bili govorniki manjšine, in kako divje so ravnali narodnjaki. Vse napenjanje manjšine ni pomagalo nič, jasno dokazana nepoštenost se je zavrгла in volitev dr. Supana z njo z 18 glasovi proti 8, ob enem pa se pripoznala veljavnost glasovanja za g. Ludevika Ravnikarja, ki je dobil potrebno nadpolovično število veljavnih glasov, in stopi tedaj v zbor.

Na koncu seje bral je prvosednik g. Wurzbach pismo ministra notrajnih zadev, v katerem naznanja da postave zaradi razdelitve pašnikov ne more predložiti cesarju za potrjenje ker je samo v slovenskem jeziku sklenena, naj torej dežel. zbor preskrbi in sklene še nemško prestavo, ker je nemški jezik tudi deželni.

Strmeli smo, ko smo čuli to pismo! Tedaj slovenska postava v slovenski kranjski ni veljavna? Če vlada pa nam pošilja postave in predloge vlade le v nemškem jeziku, v jeziku kateri pri nas ni deželni jezik — vsaj ga govori le čisto mala manjšina — brez slovenske prestave, je li to za nas veljavno? Nečem denes govoriti več o tej stvari, ter počakam kako bode deželni zbor sam vedel braniti svoj prvi sklep, ter hraniti deželnemu jeziku, in ta je slovenski, pravico tudi nasproti tej čudni tirjatvi ministerstva. Značajan dokaz pa nam je ta prigodba, kolika pravica se prišteva našemu deželnemu jeziku, ki naj bode vadno le priklada vsezvličavne in osrečujoče nemščine!

V Planini 22. sept. S. — Čitali smo, da zadnje prestave uradnikov ljudstvu niso povsod po volji, posebno iz Koroškega in Štirskega se sporoča, da so med čiste Slovenci trdi Nemci nastavljeni. Če ravno se pri nas kaj takega zgodilo ni, moramo vendar povedati, da se tudi mi sprembe nikakor ne moremo veseliti, kajti še ta mravica ravnopravnosti našega jezika je zginila, ktera je bila do sedaj v navadi. Imeli smo dva uradnika, ktera sta bila tudi v pisavi slovenščine zmožna; eden je bil prestavljen v nemško Kočevje, da ne bo Slovencev z domačo besedo še naprej kvaril, drugemu se je pa še slabše izšlo, ni dobil službe, akoravno je ne le v slovenščini, nemščini, italijanščini in celo v francoščini izurjen, zraven pa tudi za vsakovrstni posel uradnikov svoje vrste tako zmožen, da bi se le redko kateri našel, da bi njega v zmožnostih prekosil. Čitatelj, ali zahtevaš še več dokazov, koliko nam znani 19. §. koristi? Zares žalostno za našo bodočnost, če se bo še dolgo tako godilo. Za časa premembe so prenehali slovenski dopisi iz preiskovalne sodnije in namestujejo jih nemški. Take dogodke naj bi naši deželni narodni odborniki nikakor ne prezirali, ni bi jih naznanili društvu za brambo narodnih pravic v Ljubljano, ali kaj hočemo, odkritosrčno moramo povedati, da se od tega društva malo uspeha nadjamo in sicer razen družih iz tega vzroka, ker to društvo namenjeno braniti narodne pravice, tedaj tudi pravico jezika, razglašja svoje pravice tudi v nemščini in za pristop k društvu vabi tudi v nemščini. V kranjskem deželnem zboru je obveljal sklep, da ni treba za slovenske postave tudi nemške prestave. Brž ko ne bo to društvo tudi Nemce privabiti si prizadevalo, da zaro narodne pravice slovenskega naroda tedaj tudi njegov jezik varovali. Zares pomenljivo je, da se tudi takrat tujega jezika poslužujemo, kedar ga ne potrebujemo in nam tega nobeden ne veleva. Če hočemo pravice naroda varovati, tako se moramo izključljivo edino le narodovega jezika, to je slovenskega posluževati. Nadjamo se, da nam tega načela nobeden ovrgel ne bo, kateri ima temeljito voljo svojo narodnost varovati.

Politični razgled.

Adresa do dež. zbora v Gradcu. Gorénje-Ložniška soska v slov. bistriškem okraji je odposlala pismo dež. zboru, v kte-

rem odobruje in hvali delovanje svojih slov. poslancev in krepko izreka, da vse to, kar zahtevajo slov. poslanci, je želja in volja slovenskega naroda. Dež. zbor naj pripomaga, da se izvrše te zahteve.

Deželno predsedstvo v Ljubljani je zaradi razdvoja med zastopom večine in županom dr. Costem ondotno srenjsko zastopništvo razpustilo in izročilo vodstvo magistratnih opravil prvemu mag. svétniku g. Guttmanu.

Telegrami soglasja dohajajo našima poslancema Hermanu in Vošnjaku še zmerom iz Česke in Moravske.

Auersperg ne gre s cesarjem. „W. Tgbl.“ pripoveduje, da bo šel g. knež iz službe, ko se vrne cesar iz Galicije.

„Wien. Abp.“ „razjasnuje“, da vsled gališkega vprašanja ni nikakršnega razdvoja med g. Beustom in cislajtanskim ministerstvom, in da je tudi slednje v tej zadevi ene misli, da je le ustava merodajna. Torej le v tej zadevi, zakaj nam neki „W. A.“, ko si že delo napravlja, ne pové ali je tudi v drugih zadevah vse tako čisto in gladko?

Zbor nemških poslancev v Pragi se sklene 26. t. m. Druga leta je česki deželni zbor vselej najdalje zboroval, bil je pač česki deželni zbor.

Na Českem se časniki še zmerom obsojujejo, kakor smo tega vajeni v liberalni eri — kako ne gre opisovati. „Pest. Ll.“ ostro kara pravosodno postopanje cislajtansko v tiskovnih zadevah.

V saboto se bo izreklo, da so česki narodni poslanci izgubili svoje mandate.

V dež. zboru moravskem se je sprejela resolucija, ktera pozivlje narodne poslance, naj storé svojo dolžnost; na dalje se povdarja moravska avtonomija in izreka ministerstvu deželno (?) zaupanje. Namestnik govori proti deklaraciji in za resolucijo.

V generalni debati o adresi in resoluciji v dež. zboru gališkem so govorili 3 govorniki za Smolkov predlog. C. k. namestnik pravi, da je Smolkov nasvet nepolitičen in pravno neizvršiven; odborova adresa je pretrda, da bi se ž njo prejemal cesar, resolucija ne na pravem mestu pa tudi ne o pravem času. On očita zbornici lahkomišljenost v tako važnih ustavnih zadevah. Ta lahkomišljenost je bila deželi v večo kvaro, kakor vse napake vlade. Govorniki se vrste bolj krepko ali bolj pohlevno. Vladni komisar Bartmansk pravil, da bi spravili odborovi nasveti državo v nered, da jih torej vlada ne bo podpirala. H koncu besedovanja zagovarjata Ziblikiewicz in Grocholski odborov, Smolka svoj nasvet. Smolkov nasvet (ne pošiljati posl. v drž. zbor) ne obvelja. Nekoliko odstavkov resolucije potem obvelja po nasvetu, nekoliko se jih prišteje. — Galerije so prenapolnjene in vsemu svarjenju predsednikovemu vkljub s svojimi klici spodbujajo poslance.

Ljudstvo je napravilo za Smolko veličastno demonstracijo. Opozicija se skuša z Rusini porazumeti.

V delegacijah bo tirjal Kuhn denarja za 200.000 pušek na iglo. To je tudi znamenje miru!

V deželnem zboru hrvaškem je protestovel Vočina s tovariši proti nepostavnemu sklepanju v zboru. Večina je protest Vončini s kratka vrnila. Zdaj bo Vončina svojo pritožbo neposredno vladi podal in je pričakovati, da tudi zadnji ostanek narodne stranke iz zbora izostane. Na dalje je zbor potrdil pogodbo regnikolarne deputacije z Ogersko in sicer brez specialne debate — en bloc. Da bi delal hrv. zbor nepotreben hrum, ne more se po tem reči.

Dasiravno ne moremo vsem sporočilom o španskem uporu na besedo verjeti, to je vendar gotovo, da je upor skoraj splošen in krepkeji, kakor smo jih v Španiji vajeni. Da je marina prestopila k upornikom, je neizmerljive važnosti. Vse obrežje je v rokav upornikov, in od todi gre upor dalje proti sredini, razen tega se ne sme prezirati moralčni upliv, kterega ima ta prestop na ljudstvo. Marina se dozda še ni nikdar pri uporih udeleževala in živa med ljudstvom mnogo spoštovanja. Program zedinjenih upornikov je za zdaj: 1. burbonski dinastiji se za vselej vzame vladarstvo; 2. mesto nje nastopi začasna vlada; 3. sklicati se ima ustavodejen zbor, ki bo polnovlastno odločeval o prihodnji osodi španskega kraljestva. Vojvoda Montpensier in infantinja Maria Luiza sta neki tudi uporu pristopila.

Francija se je ponudila Rusiji, da hoče s svojim uplivom pri švicarskih uradnih vdušiti Rusiji nasprotne agitacije ondotne emigracije. Gorčakof se je za to prijaznost lepo zahvalil, pa je ni sprejel.

„Gior. d. R.“ priobčuje papeževo pismo do razkolniških škofov, naj bi se prihodnjega cerkvenega zbora vdeležili, da bi se razkolnija odpravila in se napotilo združenje s papežem.

Odprta listnica. „Novice“ donajajo v svojem 35. listu sledeče vrstice:

„Gosp. dr. Toman nas je naprosil, naj v „Novicah“ povemo, da ni res, kar je mnogo časnikov „tendenciozno“ trosilo okrog, da bi bil on na Dolenjskem rekel, „da je poglavito duhovščina kriva, da je ubožalo naše ljudstvo“, — in da ni res, da bi on namen imel, se ob novem letu preseliti na Dunaj. — Res čudno je to, da ne sme nobeden naših mož besede ziniti, da ne bi bil v nevarnosti, da je kak osleduh ne zavije drugače in na robe obrne!“

Ker je tudi „Narod“ v svojem 45. listu govoril o tem, da je g. dr. Toman potovaje skoz Metliko ubožstvo tukajšnega ljudstva deloma duhovščini pripisoval, in se torej „olikanega Slovenca“ potrebno zagovarjanje med drugimi tudi „Slov. Nar.“ tiče, naj po dogovoru s svojim dopisnikom spregovorimo o tej zadevi zadnjo besedo: G. dr. Toman res tega ni govoril, da je poglavito duhovščina kriva, da je ubožalo naše ljudstvo; a tega mu „Slov. Nar.“ tudi ni očital, marveč je rekel, in še zdaj reče, da je g. doktor med drugimi vzrok revščine tukajšnega ljudstva, ki jih je našteval v pričlo mnogih gospodov v misel vzel duhovščino. Če treba, znamo poslužiti s pričami. Besedo „osleduh“ itd. bo menda „Nov.“ iztrebil „olikani Slovenec“.

Dunajska borza od 25. septembra.

5% metalike 56 fl. 40 kr.	Kreditne akcije 206 fl. 10 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 57 fl. 20	London 116 fl. — kr.
5% narod. posojilo 61 fl. 60 kr.	Srebro 113 fl. 75 kr.
1860 drž. posojilo 82 fl. 15 kr.	Cekini 5 fl. 52 ¹ / ₂ kr.
Akije narod. banke 711 fl. — kr.	